

lela a l'oc. ant. *afar*, fr. *affaire*, it. *affare*. Degué néixer en frases com «que vós me prometats leyalment de no haver a fer amb mi carnalment», *Filla de Contastí* (NCL. XLVIII, 67), on encara a i fer són mots independents amb el valor de 'haver-se-les amb', emprat com a eufemisme eròtic, a la manera que avui dia s'usa el mateix eufemisme *ocupar-se amb una dona*;⁷ no és estrany que, en quedar soldada la combinació, el neologisme *afer* vagi continuar aplicant-se a les dones; i en particular els digueren de mal *afer* si eren dones caigudes o bandarres, com veiem en la mateixa novel·leta: «ella no és àvol fembra ne d'àvol *afer*, que ans és punçella» (p. 74).

No cal dir que la soldadura com a substantiu es produïa no sols en l'esfera amorosa sinó en tot aspecte de les activitats humanes, d'on la prompta generalització en aqueix ample grup de llengües romàniques, i la generalitat d'aplicacions en cat. des del segle XIII: «Se<n>yor, mester vos hauríets a acordar en vostres *afés*», Jaume I (*Cròn.*, Ag., 378.3); «que-ns endreç en nostres *afers*», id. (id., 80); doc. cancelleresc de 1324 (Finke, *Acta Arag.* III, 453); «fóra stat hom de gran *afer*, si hagués vixcut lonc de temps, mas jove de 22 anys morí», Muntaner (Bof., 37); «molts *afers* de armes e d'altres coses foren fetes en lo dit viatge, e moltes tribulacions hi sufferí lo senyor infant», *Cròn.* del Cerimoniós (53); «vostra majestat deu mirar millor en aquests *afers* que no fa», JoMartorell (Ag. II, 38).

En els segles baixos l'ús del mot decaigué molt, de manca que no sé si popularment es manté encara enlloc fora del ross. (on diuen avui encara *aféros*: Capcir, BDC III, 173 i potser no és francesisme, car ja hem vist que el ross. vulgar diu *féro* per *fer*);⁸ ja els escr. Renaix. començaren a restaurar l'ús literari del mot: «una altra mà més pura / te regue y cuyde —diu— puix jo tinc altre *afer*», *Atl.* (116); si bé fins cap a 1920 en forma una mica vacillant; des de llavors fins als anys 39-40 en forma molt decidida, i recordo que llavors tornava a ser de considerable ús oral (recordo que ho deien conversant homes com Nicolau d'Olwer, Cambó, Xirau, etc., que no eren puristes oralment).

Mentrestant es va desenrotllar bastant l'ús de *quefer*, partint de frases com «té prou què fer per ---», que a còpia d'usar-se sovint perdien l'accent i es pronunciaren també *kə fɛ*; el registra ja el *DTo.* (1647), si bé remetent a *ocupació*, *ocupat*, *negoci*, però amb els exs. «té prou que fer a casa sua, y té cuydado de la dels altres», «quin que fer tenia?: quid habes negotii; no té que fer: nihil negotii habet» (p. 525) i «sempre estic ocupat, no mi veig de que fer» (s. v. *ocupat*, p. 454); apareix en escriptors més o menys purs del S. XIX: «Llestos de nostres *quefers* --- enganxades les mules al cupè --- nos hi som acomodats tots», «luego de --- l'esmorzar --- s'han seguit los demés *quefers* domèstics --- havent arribat en tal ínter de Barcelona lo Sr. Vega», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 160, 164), «vivian tranquils a casa seva, donats a llurs *quefers* y ben vistos de tothom», MVayreda (*Puny.* II, 64).

Crec que no hi hagué imitació del cast. *quebacer*, sinó més aviat formació paral·lela, car al capdavall en castellà aquest encara no el registra el *DAut.* (si bé ja el *DACEsp.* de 1817); i el que millor ens prova la catalanitat d'aquesta formació és que se'n tragueren derivats sense paral·lel en castellà i de gust fortament autòcton: *aqueferat* [Belv.: «atareado; pluribus intentus, addictus»; Lab. 1839], i *desqueferat*, que és també usual a Eiv., i que no hi deu ser gens recent puix que hom l'hi recollia ja en una cançó tradicional en el segle passat: «si 't recordas d'aquell dia / qu'estavas *descafarat*, / devall es molins de vent / ---» (MilàF, *Romlo.*, 385.9). *Queferós*. *Quefereig*.

Contrafer [Llull]: en el sentit antiquat de 'fer el contrari' i en el d'imitar' que és el més freqüent, i trobem també en autors del S. XVI com Pere Serafi ('imitar inhàbilment') o Joan Timoneda, que c. 1555 va publicar unes noves cobles de «Bella de vós són amorós» i d'altres, «*contrafetes* al espiritual» (MilàF, O. C. VI, 187). *Contrafer* (però sobre aquest, cf. *DCEC*, s. v. CONTRAHECHO). *Contraferent* [1373] o *contraferent* [1450]; *contrafaedor* [1344]. *Contrafacció*.

Desfer [S. XII], des del principi no sols en el sentit d'eliminació d'allò que fem', sinó amb l'especial de 'destruir': «som clamans nós de tots aquests clams, e de la Casa d'Escalles que él à *desfeita* --- ez els tenien la Casa en poder e *desferen* quatre mases», doc. del S. XII, de l'Alt Cardener (PPujol, *DocsVgUrg.* IV-48); i amb el particular d'«esborrar, obliterar»: «lo leó ha saviesa --- car él *desfà* les pe(s)ades sues, quant fug, ab la coa», acompanyat de l'abstracte «en *defaement* de les peades quant fug», *VidesR*, f° 226v1, lín. 12, 224v1 (traduint «habet sagacitatem --- quia vestigia cauda delet, cum fugit», 693.36). No cal dir que també és antic en les altres accs.: «DE CUYNAR --- rostrir --- *desfer* lo foc: subducere ignem; fer més foc ---», OPou (*TbPu.*, 224); en arcaica forma de perfet: «per San Felu / encontro una oreneta que hi feya niu, / ab la punta de l'espasa yo l'hi *desfíu*», romanç no posterior al S. XVII, potser del XVI, MilàF (*Romlo.*, 529.3).

Desfaiçó; *desfaiçonar*; *desfaiçament*; *desfjet*, adjectiu [Llull], m. [*Atl.*]; *desfeta* 'excusa, defugi' [S. XV], d'on a Val. *fer la desfeta* 'escapolir-se': «anar-se'n ú com el pèl de la pasta: anar-se'n *fent la desfeta*, a la francesa o sense despedir-se de ningú», MGadea (*T. del Xè* III, 8); 'inflamació de la còrnia de l'ull', *Alcoati* [S. XIV] i vulgarment més aviat 'cataracta' = cast. *deshecha*, ast. *desfecha* (Vigón), popular a molts llocs (veg. els remeis supersticiosos enumerats per *AlcM*) fins a Formentera, *desfetes* (cf. el llibre de Joan Castelló, sobre aquesta illa, p. 34) i a Bielsa *una desfêta* «una nube que se pone en el ojo» (1965).

Estrafer [1803, Belv.]: ja sovint usat pels mestres de la Renaix., com a mer equivalent d'imitar' o amb matís pejoratiu que pot arribar fins a 'deformar': «desconec la gentil forma / que *estrafà* l'or cisellat», MAguiló (c. 1850-55); «lo llenguatge ardent i lliure / que enraona el català, / çper què ha segles s'ha d'escruiure / *estraferent* lo castellà?», id. (tercer quart segle XIX, *Ant. Poèt.*, 1975, 33, 106); «vol vestir los